

Uitleenwoordenbank geeft inzicht in ons verleden

Het Nederlands heeft allerlei woorden uit andere talen overgenomen, maar andersom heeft het Nederlands ook woorden uitgeleend. De Uitleenwoordenbank bevat meer dan 18.000 'uitleenwoorden'. Met deze nieuwe applicatie kun je als bezoeker zelf woorden en woordvelden in kaart brengen, waardoor je op een snelle manier inzicht krijgt in de taalcontactgeschiedenis van het Nederlands.

De **Uitleenwoordenbank** (www.meertens.knaw.nl/uitleenwoordenbank) die vanaf december 2015 online is, is gebaseerd op een boek van Nicoline van der Sijs uit 2010*. Maar de databank heeft een grote toegevoegde waarde, aldus Van der Sijs: "Er staan nog meer woorden in. En er is een hele applicatie omheen gebouwd, zodat je allerlei zoekmogelijkheden hebt en de resultaten op verschillende manieren kunt visualiseren."

Die applicatie is ontwikkeld door Sara Budts, die taalkunde en Artificial Intelligence studeerde aan de Universiteit van Leuven: "Mensen zijn zich er meestal wel van bewust dat het Nederlands woorden heeft geleend uit andere talen. Maar dat het Nederlands ook woorden heeft uitgeleend is veel minder bekend. Die woorden geven veel inzicht in de cultuurhistorische relaties tussen gebieden."

Eenvoudig zoekmenu

De website bedient zowel wetenschappers als geïnteresseerden. Voor die laatste groep ontwierp Budts een eenvoudig zoekmenu. Hier kun je een Nederlands woord intikken, bijvoorbeeld *molen*, en dan krijg je te zien dat dit onder andere aan het Zweeds is uitgeleend als *mölla*. Het Indonesisch heeft *molen* en het Creools-Engels van de Maagdeneilanden *mula*.

Voor wetenschappers is een geavanceerd zoekmenu toegevoegd. De **Uitleenwoordenbank** is niet alleen interessant voor taalkundigen, maar ook voor bijvoorbeeld historici. Zij kunnen zoeken op periode of op woordveld. Zo heeft het Russisch veel Nederlandse woorden uit de scheepvaart, terwijl het Japans veel Nederlandse wetenschapstermen heeft. Het Indonesisch heeft woorden uit meerdere domeinen overgenomen, en heeft daardoor de meeste Nederlandse woorden.

Stand van onderzoek

De **Uitleenwoordenbank** is vrij compleet, maar nog niet voor alle talen. Dat heeft te maken met de stand van onderzoek. Naar de creooltalen in Suriname is bijvoorbeeld nog niet veel onderzoek gedaan. "Terwijl de taalcontactgeschiedenis van dit gebied juist heel interessant is", meent Van der Sijs: "Hier hebben Nederlanders lang gewoond, en was iedereen altijd meertalig, waardoor allerlei contacttalen zijn ontstaan. Hopelijk komt er meer onderzoek naar deze talen."

De oudste uitleenwoorden zijn te vinden in een oud-Franse tekst. In het *Vie de Saint Alexis* uit 1050, wordt in versvorm het leven beschreven van de Heilige Alexius, die leefde in de vijfde eeuw. Hierin komen woorden voor als *herberg* (*héberge*), *kamerling* (*chambellan*) en *rijk* (*riche*).

*Nicoline van der Sijs 2010: *Nederlandse woorden wereldwijd*. Den Haag

Informatie voor de pers

De **Uitleenwoordenbank** is te vinden via de link <http://www.meertens.knaw.nl/uitleenwoordenbank>.
Contactpersoon is Nicoline.van.der.Sijs@meertens.knaw.nl